

บทบาทของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นในเทศบาลตำบลบ่อพลับ

อำเภอเมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม*

The role of the people in local development in Bo Phlap Subdistrict Municipality,
Mueang Nakhon Pathom District, Nakhon Pathom Province

¹นวพร สืบเสาะ, สมบูรณ์ สุขสำราญ และสุดาภรณ์ กิจกุลนำชัย

¹Nawaphorn Sueabsoa, Somboon Suksamran and Sudabhorn Khitkhulnamchai

วิทยาลัยการเมืองและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

College of Politics and Government, Suan Sunandha Rajabhat University

¹Corresponding Author's E-mail: s65563825039@ssru.ac.th

บทคัดย่อ

บทบาทของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นในเทศบาล เป็นการกระทำที่มีจุดมุ่งหมายที่จะเข้าไปมีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบาย และการกระทำนั้นต้องเป็นการกระทำด้วยความสมัครใจซึ่งอาจเป็นไปในทางตรงหรือทางอ้อมก็ได้และเป็นกิจกรรมต่าง ๆ ที่เป็นไปโดยสมัครใจซึ่งสมาชิกในสังคมมีส่วนร่วมโดยตรงหรือโดยอ้อม ซึ่งการมีส่วนร่วมทางการเมืองถือว่า “เป็นความพยายามของมนุษย์ที่จะอยู่ร่วมกันในสัมพันธ์ภาพที่ต้องพึ่งพาอาศัยกัน คือทุกรูปแบบของสังคมมนุษย์จะมีการเมืองในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งแฝงอยู่ด้วยเสมอ” ซึ่งการมีส่วนร่วมสามารถแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ ความเป็นผู้แทน เน้นความเป็นผู้แทนของผู้นำ และประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม เป็นการมีส่วนร่วมแบบมีวัตถุประสงค์ บทบาทของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นในเทศบาล จึงเป็นการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งเป็นการกระทำที่มีจุดมุ่งหมายที่จะเข้าไปมีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบาย การบริหารงานของรัฐ หรือการเลือกผู้นำรัฐบาลและการกระทำนั้นต้องเป็นการกระทำด้วยความสมัครใจซึ่งอาจเป็นไปในทางตรงหรือทางอ้อมก็ได้ และเป็นกิจกรรมต่างๆ และการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ดีจะเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นในสภาพแวดล้อมทางการเมือง ที่ให้เสรีภาพแก่ผู้คนในสังคมได้มีส่วนร่วมทางการเมือง มีกระบวนการขับเคลื่อนทางสังคมจากประชาชนที่มีความรู้และปัญญา เพื่อประโยชน์ของสังคมเป็นหลัก

คำสำคัญ: บทบาท; ประชาชน; การพัฒนาท้องถิ่น

ABSTRACT

The role of the people in local development in the municipality is an action that aims to influence policy making. State Administration or the selection of government leaders and that action must be a voluntary act which may be direct or indirect and there are various voluntary activities in which members of society participate directly or indirectly. which political participation is considered “It is the attempt of human beings to live together in a relationship of interdependence. That is, every form of human society will always have some form of politics hidden in it.” Participation can be divided into 2 groups: representativeness Emphasis on representativeness of leaders and participatory democracy It is participation with a purpose. The role of the people in local development in the municipality Therefore,

* Received April 11, 2025; Revised June 2, 2025; Accepted June 14, 2025

it is the participation of the people. This is an action that aims to influence policy making. State Administration or the selection of government leaders and that action must be a voluntary action which may be direct or indirect and is a variety of activities and the development of good political participation will be a process that occurs in political environment that gives freedom to people in society to participate in politics There is a process of social mobilization from people who have knowledge and wisdom. Mainly for the benefit of society

Keywords: Role; People; Local Development

บทนำ

องค์การบริหารส่วนตำบล เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จัดตั้งตามพระราชบัญญัติสภาตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537 (แก้ไขเพิ่มเติมถึง ฉบับที่ 5 พ.ศ.2546) การปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลต้องเป็นไปเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน และคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล การจัดทำงบประมาณ การจัดซื้อ จัดจ้าง การตรวจสอบ การประเมินผลการปฏิบัติงาน และการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2542 มาตรา 16 กำหนดให้องค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจหน้าที่จัดทำแผนพัฒนาของตนเอง

การพัฒนาท้องถิ่นจะเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน ประชาชนจะมีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและความรู้ความสามารถ ความรับผิดชอบของประชาชน เมื่อเกิดการพัฒนาท้องถิ่นแบบประชาชนมีส่วนร่วมก็จะเกิดการบริหารงานแบบธรรมาภิบาล (Good Governance) ถ้าหากประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองตนเองสูง โครงการ กิจกรรม การพัฒนาท้องถิ่นก็จะตรงตามความต้องการของประชาชน ทำให้เกิดพลัง ทำให้เกิดความสำเร็จตามที่คาดหวังไว้ การพัฒนาท้องถิ่นก็จะเป็นไปอย่างรวดเร็ว นำความเจริญมาสู่ประเทศชาติ

โดยเดิมเทศบาลตำบลบ่อพลับ จัดตั้งเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล ตามประกาศกระทรวงมหาดไทยลงวันที่ 19 มกราคม 2539 โดยพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 มาตรา 40 และมาตรา 41 เป็นองค์การบริหารส่วนตำบล ชั้น 5 และได้เลื่อนชั้นเป็น องค์การบริหารส่วนตำบลชั้น 4 ในปี 2542 โดยตามประกาศคณะกรรมการพนักงานส่วนตำบลจังหวัดนครปฐม เรื่อง หลักเกณฑ์และเงื่อนไขเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลขององค์การบริหารส่วนตำบล ลงวันที่ 31 ตุลาคม 2545 ข้อ 225 ได้กำหนดให้เป็นองค์การบริหารส่วนตำบลขนาดเล็กและมีมติที่ประชุมคณะกรรมการพนักงานส่วนตำบลจังหวัดนครปฐม ครั้งที่ 5/2551 เมื่อวันที่ 17 เมษายน 2551 เห็นชอบให้องค์การบริหารส่วนตำบลบ่อพลับ ปรับขนาดเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลขนาดกลางต่อมาได้รับการยกฐานะเป็นเทศบาลตำบลบ่อพลับ ตามประกาศกระทรวงมหาดไทยลงวันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2555 มีผลตั้งแต่วันที่ 1 มิถุนายน 2555 เป็นต้นไป (แผนพัฒนา 5 ปีเทศบาลตำบลบ่อพลับ, 2566)

ดังนั้นจึงมีความสนใจที่จะศึกษาบทบาทของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นในเทศบาลตำบลบ่อพลับ อำเภอเมืองนครปฐม ซึ่งในครั้งนี้มีประโยชน์อย่างยิ่งในการทำงานในการนำไปเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาในการพัฒนาท้องถิ่นในเทศบาลตำบลบ่อพลับ อำเภอเมืองนครปฐม เพื่อให้การพัฒนาท้องถิ่นเกิดการ

ครอบคลุมสามารถแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนและตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล (แผนพัฒนา 5 ปี เทศบาลตำบลบ่อพลับ, 2566)

แนวคิดบทบาทประชาชน

“บทบาทของประชาชน” เป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาระบบประชาธิปไตยและการดำเนินชีวิตร่วมกันในสังคมอย่างมีระเบียบแบบแผนและยั่งยืน ประชาชนถือเป็นศูนย์กลางของอำนาจอธิปไตย และมีบทบาทสำคัญในการกำหนดทิศทางของประเทศผ่านทั้งการเลือกตั้ง การมีส่วนร่วมในกิจกรรมสาธารณะ และการตรวจสอบการใช้อำนาจของรัฐ (ประชาคมวิจัยเพื่อการพัฒนาประชาธิปไตย, 2562) บทบาทของประชาชนไม่ได้จำกัดเฉพาะการไปใช้สิทธิเลือกตั้งเพียงอย่างเดียว แต่รวมถึงการมีจิตสำนึกในการเป็นพลเมืองที่ดี มีความรับผิดชอบต่อสังคม และร่วมมือกับภาครัฐในการขับเคลื่อนนโยบายต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ (สมบูรณ์ศิริประชัย, 2561)

หนึ่งในบทบาทสำคัญของประชาชนคือ การใช้สิทธิและหน้าที่ตามระบอบประชาธิปไตย ซึ่งรวมถึงการเลือกตั้งผู้แทนราษฎร การออกเสียงประชามติ การเสนอความคิดเห็นต่อร่างกฎหมาย หรือแม้แต่การรวมกลุ่มเรียกร้องในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับประโยชน์ส่วนรวม สิ่งเหล่านี้สะท้อนถึงพลังของประชาชนในการกำหนดทิศทางของประเทศ หากประชาชนตระหนักถึงความสำคัญของสิทธิเหล่านี้ และใช้สิทธิอย่างมีสติรอบคอบ ก็จะส่งผลต่อการได้มาซึ่งผู้แทนที่มีคุณภาพ และนโยบายที่ตอบสนองความต้องการของประชาชนได้จริง (นภดล พิสุทธิวัฒนานนท์, 2560)

นอกจากนั้น ประชาชนยังมีบทบาทในการ ตรวจสอบและถ่วงดุลอำนาจของรัฐ ผ่านกลไกต่าง ๆ เช่น การใช้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การตั้งคำถามต่อการใช้อำนาจของนักการเมืองหรือเจ้าหน้าที่รัฐ และการติดตามข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการบริหารประเทศ หากประชาชนมีความรู้ ความเข้าใจ และมีวิจาร์ณญาณที่ดี จะสามารถมีส่วนร่วมในการสร้างความโปร่งใสและลดการทุจริตคอร์รัปชันในระบบราชการได้อย่างมีประสิทธิภาพ (องค์กรเพื่อความโปร่งใสสากล, 2021)

บทบาทในด้านสังคมและชุมชน ก็มีความสำคัญเช่นกัน การเป็นประชาชนที่ดีหมายถึงการมีจิตอาสา มีน้ำใจต่อเพื่อนมนุษย์ ร่วมมือกับคนในชุมชนเพื่อแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องสิ่งแวดล้อม ความปลอดภัย หรือการศึกษา เช่น การเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการหมู่บ้าน การตั้งกลุ่มอนุรักษ์ป่า หรือการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ให้เยาวชน การทำหน้าที่เหล่านี้ถือเป็นการเสริมสร้างพลเมืองเข้มแข็งที่พร้อมร่วมพัฒนาประเทศจากฐานราก (พงษ์เทพ เทศประทีป, 2563)

ในระดับวัฒนธรรม ประชาชนมีหน้าที่ รักษาและส่งเสริมวัฒนธรรมประเพณีอันดีงาม ของชาติ การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม การส่งเสริมภาษาไทย การเคารพในศาสนา และการอยู่ร่วมกันอย่างเคารพในความหลากหลาย ล้วนแล้วแต่เป็นส่วนหนึ่งของบทบาทที่สำคัญในการสร้างเอกลักษณ์และความสามัคคีของชาติ (กาญจนา แก้วเทพ, 2559)

บทบาทของประชาชนในการ ร่วมขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม ก็เป็นสิ่งที่ละเลยไม่ได้ ไม่ว่าจะเป็นการส่งเสริมธุรกิจชุมชน การสนับสนุนสินค้าไทย การลดการใช้พลังงาน หรือการจัดการขยะอย่างมีระบบ ประชาชนสามารถเป็นส่วนหนึ่งในการผลักดันสังคมให้เติบโตอย่างยั่งยืน โดยเริ่มต้นจากพฤติกรรมเล็ก ๆ ในชีวิตประจำวัน ที่สะท้อนถึงความรับผิดชอบต่อสังคมและต่อโลก (United Nations Development Programme, 2020)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 - 2570)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 เน้นบทบาทของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น ผ่านการมีส่วนร่วมกับภาครัฐ เอกชน และประชาสังคม เพื่อกำหนดทิศทางและลงมือปฏิบัติร่วมกันในระดับพื้นที่ โดยใช้ข้อมูลและเทคโนโลยีสนับสนุนการพัฒนาที่มีประสิทธิภาพ โปร่งใส และตรวจสอบได้ พร้อมส่งเสริมการเรียนรู้และปรับตัวต่อความเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง

ปัจจัยขับเคลื่อนและการมีส่วนร่วม

แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 13 ให้ความสำคัญกับ “ภาคีหุ้นส่วนการพัฒนา” ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และประชาชน โดยมุ่งเน้นให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทาง และลงมือปฏิบัติจริงร่วมกัน โดยเฉพาะในระดับพื้นที่ อีกทั้งยังส่งเสริมการใช้ “ข้อมูลและเทคโนโลยี” เพื่อให้การพัฒนามีประสิทธิภาพ โปร่งใส และตรวจสอบได้ (Tapscott & Tapscott, 2016)

นอกจากนี้ แผนฯ ยังเน้นให้เกิดการเรียนรู้ การประเมินผล และการปรับตัวอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สามารถรองรับความเปลี่ยนแปลงในอนาคตได้อย่างทันทั่วถึง และมีความยืดหยุ่นจะเห็นได้จากแผนการพัฒนาประเทศอย่างมีส่วนร่วมทั้ง 3 ภาคส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 13 คือ ภาครัฐ ภาคการพัฒนา (เอกชน สถาบันการศึกษา ภาคประชาสังคม ประชาคมระหว่างประเทศ) และพลเมืองไทย

บทบาทภาครัฐ กับ 3 กลไกการขับเคลื่อน ได้แก่ 1) กลไกเชิงยุทธศาสตร์ จัดตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนแผนฯ 13 เพื่อบูรณาการขับเคลื่อนโดยมีผู้แทนจากหน่วยงานภาครัฐ เอกชน และผู้ทรงคุณวุฒิจากภาคส่วนต่าง ๆ 2) กลไกเชิงภารกิจ มุ่งขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติผ่านการนำแผนฯ ไปสู่การปฏิบัติ 3) กลไกระดับพื้นที่ เชื่อมโยงการพัฒนาจากชุมชนสู่ประเทศและจากประเทศสู่ชุมชน ผ่านการเชื่อมโยงกันแผนในระดับพื้นที่ ท้องถิ่น

บทบาทภาคีการพัฒนา ในส่วนของภาคเอกชน ส่งเสริมให้ร่วมลงทุนในภาคการผลิตและบริการ เป้าหมาย สนับสนุนเงินทุน องค์ความรู้ และถ่ายทอดเทคโนโลยี ส่วนของสถาบันการศึกษา สถาบันวิจัย ส่งเสริมให้มีการผลิตและพัฒนากำลังคนให้สอดคล้องกับความต้องการ มีการศึกษาและวิจัยเพื่อขับเคลื่อนการพัฒนา ภาคประชาสังคม มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เสริมสร้างเครือข่ายขับเคลื่อนการพัฒนาในระดับพื้นที่ และประชาคมระหว่างประเทศ ส่งเสริมความร่วมมือทางเทคนิควิชาการ แลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างประเทศ

พลเมืองไทยทุกคนสามารถร่วมขับเคลื่อนประเทศได้ เช่น พัฒนาตัวเองอย่างต่อเนื่อง ปรับพฤติกรรมให้เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ผนึกกำลังชุมชน จัดการทรัพยากรร่วมกัน วางแผนทางการเงิน ร่วมแสดงความคิดเห็นกับการดำเนินงานของภาครัฐ

แนวความคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่น

แนวความคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่นมีรากฐานมาจากหลักการกระจายอำนาจ (Decentralization) ซึ่งมุ่งเน้นให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการพื้นที่ของตนเอง เพื่อให้การพัฒนาและบริการสาธารณะตอบสนองความต้องการของท้องถิ่นได้อย่างแท้จริง (สุทธิชัย, 2562) แนวคิดสำคัญที่เกี่ยวข้องได้แก่ ทฤษฎีประชาธิปไตยท้องถิ่น (Local Democracy Theory) ซึ่งเชื่อว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการตัดสินใจจะส่งเสริมความโปร่งใส ความรับผิดชอบ และการพัฒนาที่เหมาะสมกับบริบทเฉพาะของแต่ละพื้นที่ (Ostrom, 1990)

ทฤษฎีอีกประการหนึ่งคือ ทฤษฎีหน้าที่ (Functional Theory) ซึ่งมองว่าการปกครองท้องถิ่นควรทำหน้าที่ในสิ่งที่รัฐบาลส่วนกลางไม่สามารถทำได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การจัดบริการสาธารณะขั้นพื้นฐาน

การส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน และการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น ส่วนทฤษฎีเศรษฐศาสตร์การเมือง (Political Economy Theory) มุ่งเน้นการพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างอำนาจ การจัดสรรทรัพยากร และผลประโยชน์ของกลุ่มต่าง ๆ ในพื้นที่ ซึ่งส่งผลต่อรูปแบบและประสิทธิภาพของการปกครองท้องถิ่น (Rondinelli, 1981)

โดยสรุปแล้ว การปกครองท้องถิ่นเป็นกระบวนการที่สำคัญในการพัฒนาประชาธิปไตย เสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน และเพิ่มประสิทธิภาพในการให้บริการสาธารณะ ซึ่งต้องอาศัยทั้งการกระจายอำนาจที่เหมาะสม และการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงของประชาชนในพื้นที่นั้น ๆ

แนวความคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน

แนวความคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นหัวใจสำคัญของระบอบประชาธิปไตย โดยเน้นให้ประชาชนมีบทบาทในการกำหนด ทิศทาง และตรวจสอบการดำเนินงานของรัฐหรือองค์กรต่างๆ การมีส่วนร่วมหมายถึง กระบวนการที่ประชาชนมีโอกาสแสดงความคิดเห็น เข้าร่วมตัดสินใจ และมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจที่มีผลต่อชีวิตของตนเองและชุมชน (UNDP, 1993)

ทฤษฎีสำคัญที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ทฤษฎีประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม (Participatory Democracy) ซึ่งเน้นว่าประชาชนควรมีส่วนร่วมโดยตรงในการบริหารจัดการสาธารณะ ไม่ใช่เพียงแค่เลือกผู้แทนเท่านั้น (Pateman, 1970) อีกทั้งยังมีทฤษฎีของ Arnstein (1969) เรื่อง "บันไดแห่งการมีส่วนร่วม" (Ladder of Citizen Participation) ซึ่งแบ่งระดับการมีส่วนร่วมเป็น 8 ขั้น ตั้งแต่ระดับต่ำสุดคือ "การควบคุมโดยรัฐ" ไปจนถึงระดับสูงสุดคือ "อำนาจตัดสินใจร่วมกัน"

แนวความคิดเรื่องการมีส่วนร่วมยังเชื่อมโยงกับแนวทางพัฒนาแบบมีส่วนร่วม (Participatory Development) ที่มุ่งเน้นให้ชุมชนมีบทบาทในการกำหนดปัญหา แผนงาน และการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ด้วยตนเอง ซึ่งนำไปสู่ความยั่งยืนในการพัฒนา (Chambers, 1997)

การมีส่วนร่วมของประชาชนไม่จำกัดเฉพาะทางการเมืองเท่านั้น แต่รวมถึงการบริหารท้องถิ่น การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม การศึกษา และด้านอื่น ๆ ซึ่งการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงจะช่วยเสริมสร้างความโปร่งใส ความรับผิดชอบ และส่งเสริมประชาธิปไตยในทุกระดับของสังคม

บทบาทของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นในเทศบาลตำบลบ่อพลับ อำเภอมือง จังหวัดนครปฐม

การพัฒนาท้องถิ่นถือเป็นหัวใจสำคัญในการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชน และเป็นกระบวนการที่ต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายภาคส่วน โดยเฉพาะประชาชนในพื้นที่ที่เป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียโดยตรง เทศบาลตำบลบ่อพลับ อำเภอมือง จังหวัดนครปฐม เป็นหนึ่งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างมาก ด้วยลักษณะพื้นที่ที่มีทั้งชุมชนเมืองและกึ่งชนบท การพัฒนาอย่างยั่งยืนจึงจำเป็นต้องได้รับความร่วมมือและบทบาทเชิงรุกจากประชาชนในหลายมิติ ซึ่งจะกล่าวถึงบทบาทของประชาชนในด้านต่าง ๆ ที่มีส่วนในการขับเคลื่อนและพัฒนาท้องถิ่นให้เติบโตอย่างมีคุณภาพ

บทบาทในด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนา

ประชาชนในเทศบาลตำบลบ่อพลับมีบทบาทสำคัญในการร่วมกำหนดทิศทางการพัฒนาของพื้นที่ผ่านเวทีประชาคม การประชุมสภาเทศบาล หรือการตอบแบบสอบถามเพื่อสะท้อนความต้องการและปัญหาของชุมชน ข้อมูลที่ได้จากประชาชนเหล่านี้จะถูกนำไปประกอบการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ทั้งแผนพัฒนา 3 ปี และแผนพัฒนาระยะยาว 5 ปี เพื่อให้การพัฒนาเกิดความสอดคล้องกับความต้องการที่แท้จริงของประชาชน ไม่ใช่เป็นเพียงนโยบายจากหน่วยงานรัฐเพียงฝ่ายเดียว

บทบาทในการตรวจสอบและติดตามผลการดำเนินงาน

ประชาชนในตำบลบ่อพลับยังมีบทบาทในการตรวจสอบการดำเนินงานของเทศบาล เพื่อให้เกิดความโปร่งใสและตรวจสอบได้ ผ่านกลไกต่าง ๆ เช่น การเข้าร่วมประชุมการเปิดเผยข้อมูลงบประมาณ การร่วมเป็นคณะกรรมการตรวจรับงานโครงการ และการใช้สิทธิร้องเรียนเมื่อพบเห็นความไม่ถูกต้องในกระบวนการดำเนินงาน ความตื่นตัวในบทบาทนี้ช่วยเสริมสร้างธรรมาภิบาลในระดับท้องถิ่น และสร้างความไว้วางใจระหว่างประชาชนกับหน่วยงานปกครองท้องถิ่น

บทบาทในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรท้องถิ่น

ประชาชนในบ่อพลับมีบทบาทสำคัญในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม โดยเข้าร่วมกิจกรรมที่เทศบาลจัดขึ้น เช่น การปลูกต้นไม้ การรณรงค์ลดการใช้ถุงพลาสติก การแยกขยะตั้งแต่ต้นทาง และโครงการจัดการขยะเปียกในครัวเรือน นอกจากนี้ยังมีการรวมกลุ่มกันจัดกิจกรรมทำความสะอาดคลองและพื้นที่สาธารณะ ซึ่งไม่เพียงแต่ช่วยรักษาความสะอาดของพื้นที่ แต่ยังเสริมสร้างความสามัคคีและจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในชุมชนด้วย

บทบาทในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน

ประชาชนในตำบลบ่อพลับมีการรวมกลุ่มกันสร้างเศรษฐกิจชุมชนที่เข้มแข็ง เช่น การจัดตั้งกลุ่มอาชีพการผลิตสินค้าโอท็อป การจัดตลาดนัดชุมชน และการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในพื้นที่ ผลิตภัณฑ์จากกลุ่มอาชีพในตำบล เช่น ผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผลไม้ ขนมะไทย และผลิตภัณฑ์หัตถกรรมพื้นบ้าน ได้สร้างรายได้เสริมให้แก่ครัวเรือนและช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจในระดับท้องถิ่นอย่างมีนัยสำคัญ

บทบาทในการสร้างและรักษาวัฒนธรรมชุมชน

ประชาชนยังมีบทบาทสำคัญในการอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่น ไม่ว่าจะเป็นการจัดงานประเพณีท้องถิ่น เช่น งานประเพณีสงกรานต์ งานลอยกระทง งานบุญสารทไทย รวมถึงการสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นและศิลปะพื้นบ้าน ผ่านการถ่ายทอดความรู้จากรุ่นสู่รุ่น การจัดอบรมในโรงเรียนและศูนย์การเรียนรู้ในชุมชน บทบาทนี้มีคุณูปการอย่างยิ่งต่อการธำรงรักษาอัตลักษณ์ของท้องถิ่นในยุคโลกาภิวัตน์

จากที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่าบทบาทของประชาชนในเทศบาลตำบลบ่อพลับ อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม มีความหลากหลายและครอบคลุมทุกมิติของการพัฒนาท้องถิ่น ตั้งแต่การมีส่วนร่วมในกระบวนการวางแผน ตรวจสอบการดำเนินงาน การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การสร้างเศรษฐกิจชุมชน ไปจนถึงการธำรงรักษาวัฒนธรรมท้องถิ่น บทบาทเหล่านี้ล้วนเป็นพลังสำคัญที่ช่วยขับเคลื่อนการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน และสร้างชุมชนที่มีความเข้มแข็ง มีคุณภาพชีวิตที่ดี และมีเอกลักษณ์เฉพาะตน

วิเคราะห์บทบาทของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นในเทศบาลตำบลบ่อพลับ อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม

การพัฒนาท้องถิ่นเป็นกลไกสำคัญที่ช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในระดับพื้นที่ และส่งเสริมให้เกิดความเจริญก้าวหน้าอย่างทั่วถึงและยั่งยืน โดยเฉพาะในยุคปัจจุบันที่แนวทางการบริหารจัดการท้องถิ่นได้เปลี่ยนจากการพึ่งพาหน่วยงานรัฐเพียงฝ่ายเดียว ไปสู่การเน้น “การมีส่วนร่วมของประชาชน” เป็นหัวใจสำคัญ เทศบาลตำบลบ่อพลับ อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม เป็นหนึ่งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้เปิดโอกาสและส่งเสริมบทบาทของประชาชนอย่างต่อเนื่อง จนเกิดการขับเคลื่อนพัฒนาท้องถิ่นในหลายมิติ ซึ่งสามารถวิเคราะห์ได้ดังนี้

บทบาทด้านการกำหนดวิสัยทัศน์และแผนพัฒนา

ประชาชนในเทศบาลตำบลบ่อพลับมีบทบาทสำคัญในฐานะ “เจ้าของพื้นที่” ที่สามารถร่วมกำหนดวิสัยทัศน์ และแนวทางการพัฒนา ผ่านกระบวนการประชาคมหมู่บ้าน เวทีรับฟังความคิดเห็น และการเข้าร่วม

เป็นคณะทำงานในโครงการต่าง ๆ ซึ่งข้อมูลและข้อเสนอแนะจากประชาชนถือเป็นพื้นฐานสำคัญในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ที่สะท้อนความต้องการและปัญหาของชุมชนจริง ๆ ทำให้แผนพัฒนามีความเป็นรูปธรรมและมีความเป็นเจ้าของร่วมจากทุกภาคส่วน

บทบาทในการเป็น “ผู้ปฏิบัติ” ในโครงการพัฒนา

นอกจากการมีส่วนร่วมในเชิงนโยบายแล้ว ประชาชนในตำบลบ่อพลับยังแสดงบทบาทในฐานะ “ผู้ร่วมปฏิบัติ” ผ่านการเข้าร่วมกิจกรรมและโครงการต่าง ๆ ของเทศบาล ไม่ว่าจะเป็นโครงการพัฒนาสาธารณูปโภค โครงการส่งเสริมสุขภาพ โครงการด้านการศึกษา และกิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรม ซึ่งบทบาทเชิงปฏิบัตินี้มีความสำคัญ เพราะทำให้โครงการต่าง ๆ สามารถขับเคลื่อนได้จริงและเกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม

บทบาทในการส่งเสริมเศรษฐกิจฐานราก

ในยุคที่เศรษฐกิจท้องถิ่นมีบทบาทเชื่อมโยงกับเศรษฐกิจระดับชาติและโลก ประชาชนในตำบลบ่อพลับได้แสดงบทบาทในการสร้างเศรษฐกิจฐานรากอย่างเข้มแข็ง เช่น การรวมกลุ่มผลิตสินค้าโอท็อป การจัดตั้งวิสาหกิจชุมชน การสร้างเครือข่ายการตลาด และการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ การพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากไม่เพียงช่วยสร้างรายได้ให้กับประชาชน แต่ยังช่วยให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็งและสามารถพึ่งพาตนเองได้มากขึ้น

บทบาทในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและความยั่งยืน

ประชาชนในเทศบาลตำบลบ่อพลับมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม โดยมีการจัดกิจกรรมปลูกต้นไม้ ดูแลคลองน้ำในชุมชน การลดและคัดแยกขยะ และการรณรงค์การใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งบทบาทนี้สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals : SDGs) และสะท้อนถึงความตระหนักของประชาชนในเรื่องความสมดุลระหว่างการพัฒนาเศรษฐกิจและการรักษาทรัพยากรธรรมชาติ

บทบาทในการรักษาอัตลักษณ์และเสริมสร้างความเป็นพลเมือง

อีกบทบาทหนึ่งที่สำคัญคือ การธำรงรักษาอัตลักษณ์ของชุมชน ไม่ว่าจะเป็นวัฒนธรรม ประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และศิลปะพื้นบ้าน ประชาชนในตำบลบ่อพลับมีบทบาทในการจัดงานประเพณีสำคัญ และถ่ายทอดความรู้จากรุ่นสู่รุ่น รวมถึงการส่งเสริมความเป็นพลเมืองที่มีจิตสำนึกรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของประชาธิปไตยในระดับท้องถิ่น

จากที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่าบทบาทของประชาชนในเทศบาลตำบลบ่อพลับ อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม มีความหลากหลายและสำคัญต่อการพัฒนาท้องถิ่นในหลายมิติ ตั้งแต่การกำหนดทิศทางการพัฒนา การมีส่วนร่วมในเชิงปฏิบัติ การส่งเสริมเศรษฐกิจ การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และการธำรงรักษาอัตลักษณ์ท้องถิ่น การเสริมสร้างและพัฒนาบทบาทเหล่านี้อย่างต่อเนื่องจะช่วยขับเคลื่อนชุมชนให้มีความเข้มแข็งและพัฒนาอย่างยั่งยืนในระยะยาว

บทสรุป

บทบาทของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นในเทศบาลมีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากการพัฒนาท้องถิ่นไม่ได้เป็นเพียงแค่การปรับปรุงสภาพแวดล้อมหรือโครงสร้างพื้นฐานในพื้นที่เท่านั้น แต่ยังรวมถึงการเสริมสร้างความเข้มแข็งในด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งเป็นการกระทำที่มีจุดมุ่งหมายในการมีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบาย การบริหารงานของรัฐ หรือการเลือกผู้นำรัฐบาล โดยที่การมีส่วนร่วมเหล่านี้ต้องเป็น การกระทำที่เกิดขึ้นโดยความสมัครใจของประชาชนเอง ซึ่งสามารถทำได้ทั้งทางตรงและทางอ้อม เช่น การเลือกตั้ง การประชุม การแสดงความคิดเห็น หรือการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองต่าง ๆ ในระดับท้องถิ่น

บทความนี้เป็นเพียงการวิเคราะห์เพื่อเสนอแนะผ่านแนวคิดและหลักการสำคัญ 2 ด้าน คือ 1) ความเป็นผู้แทนของผู้นำ 2) ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม เพื่อสะท้อนให้เห็นถึงบทบาทที่หลากหลายของประชาชนในการกำหนดทิศทางและตรวจสอบการดำเนินงานของภาครัฐในระดับท้องถิ่น

การมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการทางการเมืองสามารถแบ่งออกเป็นหลายประเภท โดยประเภทแรกคือ ความเป็นผู้แทน ซึ่งเน้นที่การเลือกผู้นำ หรือการมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางการบริหารงานขององค์กร โดยเฉพาะในระดับท้องถิ่น เช่น การเลือกตั้งนายกเทศมนตรี หรือสมาชิกสภาท้องถิ่น ที่มีหน้าที่ในการตัดสินใจและกำหนดนโยบายท้องถิ่น การเลือกตั้งในระดับนี้ไม่เพียงแต่ช่วยให้ประชาชนมีเสียงในกระบวนการตัดสินใจ แต่ยังเป็นเครื่องมือในการประกันว่าผู้นำท้องถิ่นจะต้องรับผิดชอบต่อประชาชนและทำงานเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม อีกประเภทหนึ่งคือ ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม ซึ่งเน้นที่การเข้าร่วมของประชาชนในทุกกระบวนการของการกำหนดนโยบาย ไม่ว่าจะเป็นการเสนอความคิดเห็น การเข้าร่วมการประชุม หรือการมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาโครงการต่าง ๆ ที่จะมีผลกระทบต่อชีวิตของประชาชนในพื้นที่ การมีส่วนร่วมในลักษณะนี้ไม่จำกัดแค่การเลือกตั้งหรือการถวายนายกเทศมนตรี แต่ยังรวมถึงการมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการตัดสินใจ ตั้งแต่การศึกษาและการพัฒนานโยบาย จนถึงการประเมินผลการดำเนินงาน

การมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับท้องถิ่นมีผลต่อการพัฒนาท้องถิ่นในหลายมิติ ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม เนื่องจากการที่ประชาชนมีความรู้และเข้าใจในปัญหาของท้องถิ่น จะสามารถเสนอความคิดเห็นและแนวทางในการพัฒนาให้เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่นั้น ๆ ได้ นอกจากนี้ยังช่วยให้การดำเนินการต่าง ๆ มีความโปร่งใส และสามารถตรวจสอบได้ ซึ่งเป็นปัจจัยที่สำคัญในการรักษาความน่าเชื่อถือของการบริหารงานท้องถิ่น

การพัฒนาความเป็นพลเมืองในการมีส่วนร่วมทางการเมืองในทุกระดับจึงเป็นสิ่งที่ต้องคำนึงถึงในกระบวนการพัฒนาท้องถิ่น การส่งเสริมให้ประชาชนเข้าใจถึงสิทธิและหน้าที่ของตนเองในการมีส่วนร่วม จะช่วยให้การดำเนินงานทางการเมืองในท้องถิ่นมีประสิทธิภาพและยั่งยืนมากขึ้น การเข้าถึงกระบวนการใช้สิทธิ เช่น การเลือกตั้ง การเข้าร่วมประชุม หรือการเสนอความคิดเห็น จึงควรเป็นไปได้อย่างสะดวก รวดเร็ว และไม่มีอุปสรรคที่ทำให้ประชาชนไม่สามารถมีส่วนร่วมได้ ในประเด็นนี้ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ได้ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในทางการเมืองและการตรวจสอบการบริหารงานของรัฐ โดยการรับรองสิทธิของประชาชนในการมีส่วนร่วมทั้งในด้านการเมือง การตรวจสอบการดำเนินงานของรัฐ และการเข้าถึงข้อมูลต่าง ๆ ที่มีผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน การปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญนี้จะช่วยส่งเสริมและรักษาระบอบประชาธิปไตยในประเทศให้มั่นคงและยั่งยืน

สุดท้ายแล้ว การพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นมีบทบาทสำคัญในการสร้างความเข้มแข็งให้กับระบอบประชาธิปไตย การส่งเสริมการมีส่วนร่วมในทุกระดับของประชาชนในกระบวนการทางการเมืองจะช่วยให้การพัฒนาในท้องถิ่นมีความหลากหลายและครอบคลุมทุกด้าน โดยที่ประชาชนไม่เพียงแต่มีบทบาทในการเลือกผู้นำหรือกำหนดนโยบายเท่านั้น แต่ยังสามารถมีส่วนร่วมในการตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินงานในภาคส่วนต่าง ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อสังคมได้

การพัฒนาความเป็นพลเมืองและการส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและการตรวจสอบการบริหารงาน จึงเป็นสิ่งที่จำเป็นในการสร้างสังคมที่มีความเป็นธรรม และพัฒนาอย่างยั่งยืนด้วยความร่วมมือของทุกฝ่ายในสังคมทั้งภาครัฐและประชาชนเอง

บรรณานุกรม

- กาญจนา แก้วเทพ. (2559). *วัฒนธรรมกับการพัฒนาในสังคมไทย*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นภดล พิสุทธิพัฒนานนท์. (2560). *สิทธิพลเมืองและการมีส่วนร่วมทางการเมืองในประเทศไทย*. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ประชาคมวิจัยเพื่อการพัฒนาประชาธิปไตย. (2562). *ประชาธิปไตยไทยในศตวรรษที่ 21: บทบาทและความหวังของประชาชน*. กรุงเทพมหานคร: สถาบันพระปกเกล้า.
- แผนพัฒนา 5 ปีเทศบาลตำบลบ่อพลับ. (2566). รายงานการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่น. สืบค้น 28 กันยายน 2566, จาก <http://www.borplub.go.th/upload/ITA65/>.
- พงษ์เทพ เทศประทีป. (2563). *พลเมืองกับสังคม: การมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนา*. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์สื่อสารการเมือง.
- สมบูรณ์ ศิริประชัย. (2561). *การเมืองภาคประชาชน: พลั้งของพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2022). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566–2570)*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี
- สุทธิชัย ศรีพัฒนานนท์. (2562). *การกระจายอำนาจและการมีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่นของไทย*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- Arnstein, S. R. (1969). A ladder of citizen participation. *Journal of the American Institute of Planners*. 35(4), 216–224. <https://doi.org/10.1080/01944366908977225>.
- Chambers, R. (1997). *Whose reality counts? Putting the first last*. Intermediate Technology Publications.
- Fukuda-Parr, S. (2016). From the Millennium Development Goals to the Sustainable Development Goals: Shifts in purpose, concept, and politics of global goal setting for development. *Gender & Development*. 24(1), 43–52. <https://doi.org/10.1080/13552074.2016.1145895..>
- Mezirow, J. (1997). *Transformative learning: Theory to practice*. *New Directions for Adult and Continuing Education*, 1997(74). 5–12. <https://doi.org/10.1002/ace.7401>.
- Ostrom, E. (1990). *Governing the commons: The evolution of institutions for collective action*. Cambridge University Press.
- Pateman, C. (1970). *Participation and democratic theory*. Cambridge University Press.
- Piketty, T. (2014). *Capital in the twenty-first century*. Harvard University Press.
- Rondinelli, D. A. (1981). Government decentralization in comparative perspective: Theory and practice in developing countries. *International Review of Administrative Sciences*, 47(2), 133–145. <https://doi.org/10.1177/002085238104700205>.
- Schwab, K. (2017). *The Fourth Industrial Revolution*. Crown Business.
- Tapscott, D., & Tapscott, A. (2016). *Blockchain revolution: How the technology behind bitcoin is changing money, business, and the world*. New York: Penguin supports copyright.

United Nations Development Programme (UNDP). (1993). *Human development report 1993*. Oxford University Press.

United Nations Development Programme. (2020). *Human Development Report 2020: The Next Frontier – Human Development and the Anthropocene*. New York: UNDP.

United Nations. (2015). *Transforming our world: The 2030 Agenda for Sustainable Development*. Retrieved March 3, 2025, From <https://sdgs.un.org/2030agenda>.